

FONOGRAF ALANDA: OSMANLI DÖNEMİ'NİN EN ESKİ HALK MÜZİĞİ KAYITLARININ HİKAYESİ

20.yy dönümünde Osmanlı Devleti topraklarında yapılmış en eski halk müziği fonograf kayıtlarından ikisi hakkında kapsamlı bir literatür çalışması sunan **Fonograf Alanda - Erken Dönem Karşılaştırmalı Müzikoloji Çalışmaları ve Türkiye** kitabı, okuyucuları tarihte ezgisel bir yolculuğa çıkarıyor. Çalışma, Hubert Octave Pernot'nun 1898-99 yıllarında dilbilim çalışmaları kapsamında Sakız Adası'nda yaptığı Yunanca halk ezgileri kayıtları ile Felix von Luschan'ın 1902 yılında arkeoloji çalışması esnasında Zincirli'de 12 yaşında bir Ermeni delikanlı olan Avedis'ten yaptığı Türkçe ve Kürtçe halk ezgilerini içeriyor.

Müzikoloji literatürünün temel kaynaklarında bahsi geçen, içeriği ve detayları ise bugüne dek merak edilemiş olan Pernot ve Luschan kayıtları, uluslararası karşılaştırmalı müzikoloji literatürünün Türkiye'yle ilgili en eski kaynaklarının işitsel malzemesi olarak tanınıyor. Bu değerli kayıtlar, farklı ülkelerde bulunan arşivlere dağılmış olmaları, müziklerin kaydedildiği balmumu silindirlerin bir kısmının zamanla dinlenemez hâle gelmesi ve kayıtlarla ilgili bilgi içeren birinci el kaynaklar ile konuyla ilgili makale ve kitapların Almanca, Fransızca, Yunanca ve Osmanlıca başta olmak üzere pek çok dile dağılmış olması nedeniyle günümüze dek detaylı araştırmalara konu edilememesiyle biliniyor. Böylece erken dönem karşılaştırmalı müzikoloji çalışmaları içindeki önem ve konumları da sorgulanamıyor.

Bu çalışmanın tamamlamayı umduğu boşluk, Pernot ve Luschan kayıtlarını bu bağlam içinde değerlendirmek ve böylesi kayıtları arşivlerde işleyen bilim insanları ile bunları yeni üretimlere dönüştüren besteciler arasındaki işbirliğine dikkat, çekmek. Yurtdışındaki arşivlerde muhafaza edilen ve henüz çalışılmamış pek çok kaydın müzikologların ilgisini bekliyor olması, bu çalışmanın devamının geleceğini de işaret ediyor.

Akademik çalışmalarını müzik ve ses arşivleri özelinde sürdüren, tarihsel ses kayıtlarına farklı disiplinler perspektifinden yaklaşan MSGSÜ İstanbul Devlet Konservatuvarı Müzikoloji Bölümü menşeli Doç. Dr. Elif Damla Yavuz, Nihan Tahtaişleyen, Erdener Önder, Ela Alpman, Divin Gençdoğan ve İdil Özcan'ın çalışmalarının yer aldığı kitap, Osmanlı Dönemi'nde halk müziğine ışık tutuyor.